

A levéltár illeszkedjen be a város szellemi életébe

Beszélgetés dr. Gazdag Istvánnal, a megyei levéltár igazgatójával

A Hajdú-Bihar megyei levéltár igazgatóját, dr. Gazdag Istvánt alkotmányunk tizedik évfordulójának tiszteletére munkássága elismeréseként Szabó Ervin- emlékéremmel tüntették ki. Gazdag István, a Kossuth Lajos Tudományegyetem bölcsészettudományi karán szerzett történelemszakos tanári diplomát 1956-ban. Rövid ideig az egyetem marxista tanszékén dolgozott, majd néhány évig tanáskodott a Tóthfalusi Sándor Általános Iskolában és a Tóth Árpád Gimnáziumban. Ezt követően ismét egyetemi oktató lett, az Agrártudományi Egyetem marxista tanszékén munkásszervező-történetet tanított. A levéltár igazgatói megbízását 1973. január elsején kapta meg.

— Másodéves egyetemi hallgató koromban részt vettem egy pályázaton, a Debreceni plebejusok szerepe a Rákóczi szabadságharcban című dolgozattal. Ettől a pillanattól kezdve vonzott a levéltár. Tanári munkám mellett is kutattam. Így részt vettem a dr. Komoróczy György által szerkesztett és 1959-ben megjelent Tanácsköztársaság Hajdú-Biharban című dokumentumkötet munkáiban. Elsősorban a munkásszervező-történet és az agrártörténet érdekelt. Kisebbségi publikációim jelentek meg ettől kezdve rendszeresen, amelyek száma most már eléri a százat.

— Hogyan lett levéltár-igazgató?

— Hát ezt magam sem tudnám pontosan megmondani. A lényeg: Kiss Imre, a megyei tanács elnökhelyettese 1972 nyarán megkérdezte, elvállalnám-e a nyugdíjba vonuló dr. Komoróczy György után az igazgatói állást. Két hét gondolkodási időt kértem, aztán igent mondtam. Az év második felében másodállásban már a levéltárban dolgoztam. Gyuri bácsi mellett töltöttem el naponta három-négy órát, hasznos tapasztalatokat sze-

rezve. Kitűnő kollektíva várt Mervó Zoltánnal az élen, amikor január elsején átvettém az intézmény irányítását.

— Mi vonzotta az egyetemi oktatót a levéltárhoz?

— A levéltári munkából két fontos terület érdekelt, a tudományos kutatómunka és a tudományos szervező, publikációs tevékenység. Úgy éreztem, közelebb kerülhetek kutatási témáimhoz, másrészt mindig is vonzottak a szervezési feladatok.

— Mennyiben sikerült elképzeléseit megvalósítani?

— Az volt a véleményem, hogy a levéltár ne archívum jellegű legyen, hanem illeszkedjen be a város, Debrecen esetében az egyetemi város szellemi életébe. Ennek fontos feltétele a megfelelő kapcsolatrendszer kialakítása.

Örömmel mondhatom, hogy harmonikusan tudunk együttműködni a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelmi intézetének oktatóival. Elsősorban dr. Szendrey István, dr. Orosz István, dr. Rác István nevét említhetem. Hasonlóképpen jó a kapcsolatunk a Déry Múzeummal is. Amikor a levéltárba kerültem, sokat beszélgettünk, álmództunk Dankó Imrével a közös munkánkról, kiadványainkról. De említhetném a Pedagógus Továbbképző Intézettel kiala-

kult kapcsolatunkat is. Szerettem volna, ha a közművelődésben is funkcióhoz jut a levéltár. Ezért is rendezünk levéltári tudományos délutánokat, és évente megtartjuk a levéltári napokat. A levéltári napok rendezvényei erősítik az intézmények közötti kapcsolatokat, segítik a levéltárak publicitását. A tudományos kutató munkánkról három sorozatunk — Hajdú-Bihar megyei levéltári közlemények, Hajdú-Bihar megyei levéltári évkönyv, Hajdú-Bihar megyei Levéltár forráskiadványai — tanúskodik. Évkönyveinkben minden esetben van egy meghatározó tematikus blokk, amellyel megpróbálunk karaktert adni a kiadványnak. A forráskiadványok sorában már a hetedik füzet jelent meg a magisztráusi jegyzőkönyvekből. Ez volt az a kiadványunk, mire sokan azt mondták, kettő sem fog megjelenni belőle. Közös vállalkozásunk ez az egyetem középkori tanszékével. A szerkesztő dr. Szendrey István. A jegyzőkönyvek tudós olvasója pedig dr. Balogh István. Nélküle aligha tudtuk volna publikálni ezeket az országos viszonylatban is egyedülálló történelmi forrásokat. Ugyanis mindössze két magyar városnak maradtak fent a magisztráusi jegyzőkönyvei. Évről évre sikerült bővíteni kiadványaink munkatársi gárdáját, muzeológusokkal, történészekkel, újságírókkal.

— Mi lesz a sorsa az elsősorban mégiscsak szakmai jellegű kiadványoknak?

— Egy részük cserepéldány. Küldjük azokat a különböző hazai és külföldi levéltáraknak, és hasznos kiadványokat, könyveket kapunk értük. Másik részét átveszi a Könyvtérképesítő Vállalat, és kaphatók a könyvesboltokban.

— Térjünk vissza a konkrét levéltári hétköznapi feladatokhoz. A Szabó Ervin- emlékérem elsősorban annak az elismerése, hogy a Hajdú-

Bihar megyei Levéltár kitűnően rendezett.

— Igen, pontosan feltárt és rendezett az anyagunk. Jelentős eredménynek tartom, hogy Hajdúböszörményben sikerült létrehozni egy fióklevéltárat és így a zsúfoltságból eredő gondjaink enyhültek. Az is meg kell azonban jegyezni, hogy nehézzé teszi a kutatómunkát, hogy a levéltári anyag három helyen — a városi tanács épületében, a Kossuth utca 12–14. szám alatt, és Böszörményben van. Az én álmom egy új, korszerű, a kutatómunkát nagymértékben elősegítő levéltár lenne.

— Úgy tudjuk, hogy számos társadalmi megbízatása is van.

— Megbízatásokban nem szűkölködöm, de ezek összefüggésben vannak a levéltári munkával. Tagja vagyok a Debreceni Szemle szerkesztőségének, a megyei munkásszervező-történelmi bizottságnak, a Történelmi Társulat helyi csoportjának. Három megye — Pest, Szolnok, Szabolcs — levéltárainak vagyok szakfelügyelője.

— Szó esett, hogy felkészült levéltárosi gárda várta annak idején. Milyen ma a végzős fiatalok és a levéltár kapcsolata?

— Mindig akadnak olyanok, akik az egyetem elvégzése után nem a tanári, hanem a tudományos kutatói pályát választják. A közelmúltban két fiatalember került hozzánk. Utánpótlás tehát van, az azonban gondot okozhat, hogy lassanként a derékhadunk nyugdíjba megy, és pedig majdnem egyszerűen. Számot kell tehát vetni most bizonyos káderproblémákkal.

Dr. Gazdag István egy év-tizednyi munkája elismeréseként kapta meg a magas kitüntetést. Ötvenkét éves, elsősorban tudományszervező munkájával, kiadványpolitikájával hívta fel magára a figyelmet. Célkitűzéseit, amelyekkel munkáját kezdte, úgy tűnik, sikerült megvalósítani.

Filep Tibor